

Öğrenme Güçlüğü

Okuma ve Yazma

Okuma Nedir?

- ▶ Başarılı bir okuma etkinliğini okuyucuların yazılı metinlerde yer alan kelimeleri uygun ortografik, sesbilgisel, morfolojik bilgi ve becerilerini kullanarak çözümledikleri, ardından çözümlenen kelimeleri varolan sözcük dağarcıkları, önceki bilgi ve deneyimleri ile bağdaştırarak anlamlandırdıkları, sonrasında ise anlamlandırdıkları kelimelerden oluşan cümleleri sözdizimsel özellikleri bağlamında analiz edip verilmek istenen mesaja ulaşabildikleri bir süreç olarak tanımlamak mümkündür (Güldenoğlu, Kargın ve Miller, 2014).

Okumak için...

- ▶ Doğru bir çözümlenme
- ▶ Geçmiş yaşantılarla ilişkilendirme
- ▶ Metindeki bilgi birimleri ile ilişki kurma
- ▶ Okumanın nihai hedefi...
- ▶ Okuma öğretiminde sesler, heceler önemli olduğu kadar okumaya karşı çocuğun olumlu tutum geliştirmesi de gerekli ve önemlidir.

Okuma problemleri

- ▶ Okul çağındaki çocukların üçte biri okumada sınıf düzeyinin altında performans göstermektedir.
- ▶ İlerleyen yıllarda pek çok çocuğun okuma problemleri devam etmektedir.
- ▶ ABD'de ilkokul düzeyinde çocukların %32'sinin sınıf düzeyinin gerisinde performans gösterdiği belirlenmiştir (National Assessment of Educational Progress, 2013).

Çocukların okuma yazmayı öğrenememe nedenleri...

- ▶ İçsel faktörler
 - ▶ Sözel dil becerileri
 - ▶ Sesbilgisel farkındalık
 - ▶ Hızlı isimlendirme
 - ▶ Bellek problemleri
 - ▶ Görsel ve işitsel algı problemleri
- ▶ Dışsal faktörler
 - ▶ Okul, aile, tutumlar, öğretmenin yetersizliği, ihmal, SED vb.

Okuma güçlükleri türü ve nedenlerine göre farklı şekilde sınıflandırılır.

Kelime Çözümleme	İyi	Okuduğunu Anlama Güçlüğü	Normal Gelişim Gösteren Okuyucular
	Zayıf	Karma Okuma Güçlüğü	Okuma Güçlüğü (Disleksi)
		Zayıf	İyi
		Sözel Dili Anlama	

Şekil 1. Okuma Güçlüklerinin Sınıflandırılması (Simple view of reading (SVR); Gough ve Tunmer, 1986)

Çift yetersizlik (Double deficit)

- ▶ Hızlı isimlendirme
- ▶ Sesbilgisel farkındalık

Okumanın boyutları

- ▶ Çözümleme (harf-ses tanıma, hece oluşturma, heceleri birleştirme)
- ▶ Akıcılık
 - ▶ Hızlı
 - ▶ Doğru
 - ▶ Konuşur gibi
- ▶ Okuduğunu anlama

Okumanın değerlendirilmesi

► Çözümleme

- Anlamalı sözcük listeleri: Çocuğun bildiği seslerden oluşan kelimelerin yer aldığı listeler. Örneğin, kal, nine, kalem vb. sözcükler
- Anlamsız sözcük listeleri: Anlamı olmayan sözcüklerden oluşan listeler. Yakır, tiken, mösür vb.
- Bu listeleri farklı materyal ve durumlarda kullanmak mümkündür.
- Metin düzeyinde

Okumanın değerlendirilmesi

- ▶ Akıcılık
 - ▶ Anlamalı-Anlamsız sözcük listeleri
 - ▶ Metin düzeyinde akıcılık
 - ▶ 1 dk doğru okunan sözcük sayısı

Okuduğunu anlama becerisinin değerlendirilmesi

- ▶ Okuduğunu anlama
 - ▶ Cümle düzeyinde
 - ▶ Metin düzeyinde

Okuduğunu anlama becerisinin değerlendirilmesi

► Anlamlı cümler

- Parkta oturan öğretmeni kızdıran öğrenci müdür tarafından cezalandırıldı. Kim cezalandırıldı? a. müdür, b. öğretmen, c. Öğrenci
- Örnek 1: Öğretmen cep telefonu ile konuşan öğrenciyi cezalandırdı. Kim cezalandırıldı? a. öğretmen, b. Öğrenci

► Anlamsız cümler

- Beşikte oynayan bakıcıyı izleyen bebek, anneden para aldı. Kim para aldı? a. bebek bakıcısı, b. anne, c. Bebek
- Örnek 2: Hırsız silahını ateşleyen polisi tutukladı. Kim tutuklandı? a. hırsız, b. Polis
- ***Cümlenin anlamlı olup olmadığını anlayabilme becerisi

Okuduğunu anlama becerisinin değerlendirilmesi

- ▶ Boşluk doldurma
- ▶ Örnek: Havalar iyice soğudu. Dışarı çıkılmaz. a. çantasız, b. Şapkasız, c. Şortsuz
- ▶ Örnek: Hakan'ın canı tatlı istiyordu. Annesi ona yaptı?. A. kurabiye, b. kazak, c. çorba
- ▶ Metin düzeyinde anlama problemleri
- ▶ 5N 1K soruları
- ▶ Çıkarım soruları

- ▶ Okuyucuların okuma eylemi sırasında öncelikle cümlelerde yer alan kelimeleri doğru şekilde işlemeleri, ardından işlemledikleri bu kelimeleri cümlelerin sözdizimsel özellikleri bağlamında analiz ederek cümle düzeyine taşımaları ve cümlede verilmek istenen mesajı doğru şekilde algılamaları gerekmektedir.
- ▶ Cümle düzeyinde okuduğunu anlama becerisini oluşturan yapı taşlarına bakıldığında bunların kelime işleme becerileri ile sözdizimsel bilgi ve becerilerden oluştuğu ve bu becerilerin ise cümle anlamada kullanılan tümdengelim (top-down) ve tümevarım (bottom-up) stratejilerinin merkezinde yer aldığı görülmektedir.

- ▶ Yapılan çalışmalarda kelime işleme becerisinde yeterli fakat sözdizimsel bilgi ve becerilerde sınırlı performans sergileyen okuyucuların, genellikle okudukları cümlelerin sözdizimsel özelliklerini göz ardı ettikleri ve anlama sırasında tümdengelim stratejisini kullanmaya çalıştıkları görülmüştür (Miller, 2000; 2005a; 2006b; 2010).
- ▶ Buna göre tümdengelim stratejisi okuyucuların okudukları cümlelerde yer alan kelimeleri çözümleyip bunları önceki bilgi ve deneyimleri ile bağdaştırdıktan sonra, cümlenin söz dizimsel özelliklerini dikkate almadan uygun anlamı çıkarmaları olarak tanımlanabilir.
- ▶ Tümdengelim stratejisi, okuduğunu anlama becerisinde önemli ve sıklıkla başvurulan bir strateji olmakla birlikte, bu stratejinin daha çok okuyucuların okudukları metne ilişkin önceden sahip oldukları bilgi ve deneyim ile basit sözdizimsel yapıya sahip olan cümlelerden oluşan metinlerde işe yarayacağı, dolayısıyla da tek başına kullanımının cmlle anlama becerisinde ciddi sınırlılıklara yol açabileceği görülmektedir.

Yazmanın boyutları

- ▶ Çözümleme (yazının mekanik yönü, imla)
- ▶ Akıcılık
- ▶ Yazılı anlatım
 - ▶ Planlama
 - ▶ Planlananların yazıya aktarılması
 - ▶ Yazılanları gözden geçirme ve düzenleme

Yazmanın değerlendirilmesi

- ▶ Çözümleme ve Akıcılık
 - ▶ Dikte
 - ▶ Bakarak yazma
 - ▶ Hız ve doğruluk
 - ▶ Yazının biçimsel özellikleri
 - ▶ Harflerin şekilleri
 - ▶ Harflerin boyutu
 - ▶ Satır takibi, boşluklar
 - ▶ Yazım ve noktalama kuralları

Yazmanın değerlendirilmesi

- ▶ Yazılı anlatım becerileri
 - ▶ Planlama
 - ▶ Yazıya aktarma
 - ▶ Düzenleme
- ▶ Metin türleri temelinde yapılan değerlendirmeler
- ▶ Yazının biçimsel özellikleri temelinde yapılan değerlendirmeler

-
- Okuma, anlama ve yazma alanlarında değerlendirmeler yapıldıktan ve hataları belirledikten sonra müdahale yöntemimizi seçmeliyiz.

Çözümleme problemlerinde yapılabilecek müdahaleler

- ▶ Öğreteceğiniz ses ile ilgili farklı pek çok yöntem ve materyal kullanmak
- ▶ Sesi hissettirme
- ▶ Sesin görselini gösterme
- ▶ Sesi uygun şekilde yazdırma, düzeltme, dönüt verme
- ▶ Gerekirse güzel/kötü yazılmış örnekler gösterme
- ▶ Farklı sesler arasında hedef sesi bulma, gösterme, okuma etkinlikleri

- ▶ Ses grupları
- ▶ 1. grup: e, l, a, k, i, n
- ▶ 2. grup: o, m, u, t, ü, y
- ▶ 3. grup: ö, r, ı, d, s, b
- ▶ 4 grup: z, ç, g, ş, c, p
- ▶ 5 grup: h, v, ğ, f, j

Ses temelli okuma yöntemindeki aşamalar

- ▶ Sesin farkına varma
- ▶ Sesbilgisel farkındalık çalışmaları
- ▶ Sesi okuma ve el yazısıyla yazma
- ▶ Sesten heceler, hecelerden kelime ve kelimelerden cümle oluşturma
- ▶ Metin oluşturma

Ses birleştirme problemleri

▶ Ses birleştirme

▶ Açık hece

▶ Ta, ke, pö

▶ Kapalı hece

▶ At, ek, öp

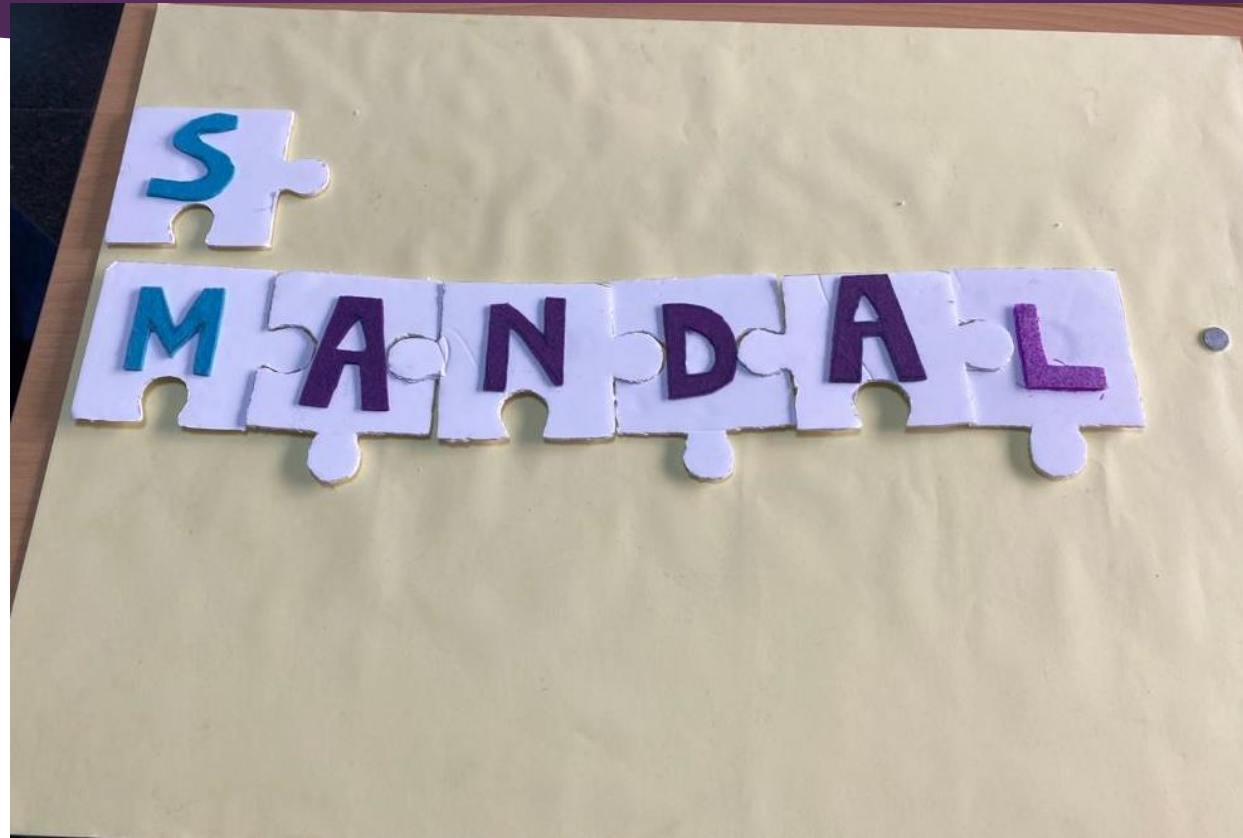
Anlamalı anlamsız sözcük listeleri

Akıcılık problemleri

- ▶ Yavaş okuma
- ▶ Hatalı okuma
 - ▶ Heceleri yanlış bölmekten kaynaklanan hatalar
 - ▶ Hece sonundaki ünsüzleri yanlış sesletme
 - ▶ Ses değiştirme
 - ▶ Ses atma, ses ekleme
 - ▶ Hece sonu ünsüzleri atlama ya da ünlü ekleme, sonunu uydurma
- ▶ Prozodik okuma problemleri

Okuma hatalarının değerlendirilmesi

- ▶ En az 3 farklı metinle değerlendirir.
- ▶ Metinleri sunarken punto ve yazı karakterine dikkat et
- ▶ Metnin ocuğun düzeyine uygun olduğundan emin ol
- ▶ Okurken ocuğun yanlış okuduğu kelimeleri not et. sistematik hataları bulmaya alış.
- ▶ Hataya karar verdikten sonra düzeltme tekniğini seçiyoruz

Okuma müdahaleleri

- ▶ Beceri temelli müdahaleler
- ▶ 1.Yanlış düzeltme
 - ▶ Anında düzeltme
 - ▶ Sonradan düzeltme
- ▶ 2. Model olma
- ▶ 3. Tekrarlı okuma
- ▶ ****Anlamli-anlamsız sözcük listeleri ve cümle düzeyinde çalışmalar
- ▶ Performans temelli müdahaleler
 - ▶ Amaç koyma
 - ▶ Grafikselsel dönüt
 - ▶ Ödül

Yanlış düzeltme

- ▶ Metni okurken düzeltme
- ▶ Metni okuduktan sonra düzeltme
- ▶ Tekrarlı okuma ve model okuma ile de bu düzeltme müdahaleleri kullanılabilir.

Model olma ve tekrarlı okuma

- ▶ Doğru okumaya örnek olma
- ▶ Öğrenci kendi metninden takip edebilir
- ▶ Metin okuturken hataları kaydedilir
- ▶ Metin okunduktan sonra hatalar düzeltilir ve okutulur
- ▶ 2. kez okutulur ve hataları grafiğe işaretlenir
- ▶ 3 okuma daha yaptırılır (Tekrarlı okuma)
- ▶ Amaç koyma/hedef belirleme/grafikleştirme (2. okumadan sonra)
- ▶ Ödül

Akıcılık müdahaleleri

- ▶ Önce değerlendirir
- ▶ Normlarla karşılaştır
- ▶ Sonuç: Akıcılık düşük + okuma hataları
- ▶ Kısa deneysel analiz: Belli müdahaleleri deneyerek çocuk için etkili olana karar verme
- ▶ Kısa deneysel analizde mutlaka grafikler kullanılmalıdır

Kısa deneysel analiz

- ▶ Hedeflenen beceride başlama düzeyi performansı al
- ▶ Beceri düzeyine göre müdahaleye karar ver
- ▶ Müdahaleleri sıra ile ya da dönüşümlü olarak uygula
- ▶ Elde edilen öğrenci tepkilerini karşılaştırarak etkili yönetime karar ver

Yazma problemleri

- ▶ Çözümleme ve akıcılık problemleri (dikte, bakarak yazma)
 - ▶ Yanlış yazma (hece atma/ekleme, ses atma/ekleme, sözcük atma, sözcüğü değiştirme, sonunu uydurma vb).
 - ▶ Yavaş yazma
 - ▶ Yazının biçimsel özellikleri (harflerin şekilleri, boyutu, satır takibi, boşluklar, yazım ve noktalama kuralları)